

Watertoerisme uitvoerings programma

17 februari 2009

1. Gouda Waterstad

inleiding

Gouda is een aantrekkelijke stad voor toeristen en profileert zich ook als zodanig. Dat levert Gouda inkomsten op want toerisme in de stad betekent bestedingen in winkels, horeca, culturele voorzieningen en bij toeristische trekkers. Daardoor levert toerisme banen op, geschoold en ongeschoold. En het zorgt voor een levendige stad en bouwt zo mee aan de doelstellingen van de Visie Stadsmarketing van Gouda.

Gouda heeft niet alleen wat te bieden voor toeristen op "het land", maar ook voor toeristen "te water". Als oud-Hollandse waterstad heeft Gouda een stelsel van grachten en waterwegen dat vandaag de dag aantrekkelijk is voor de moderne recreatievaart. De watertoerist weet Gouda dan ook al goed te vinden.

In het Cultureel en Havenkwartier zijn in 2004 ambities benoemd ten aanzien van watertoerisme. Zij zijn binnen het project Hollandse Waterstad nader uitgewerkt. Binnen Hollandse Waterstad zijn verschillende onderzoeken gedaan. Samenvattende conclusie van die onderzoeken¹ is dat Gouda potentie heeft om zich meer te ontwikkelen tot watertoerisme stad in combinatie met cultuurhistorie en winkel bezoek. Bewoners en ondernemers in de Goudse binnenstad blijken groot voorstander te zijn van het toeristisch gebruik van het water in binnenstad. Tegelijkertijd blijkt uit het uitvoeringsprogramma Randen, Routes en Recreatie van de gemeente dat er ook aan de randen van de stad en in de regio mogelijkheden zijn voor verdere ontwikkelingen van watertoerisme. Gouda heeft dus de potentie om zich verder te ontwikkelen als toeristische waterstad, maar moet daar dan wel gericht aan werken.

Gouda heeft ongeveer 160 aanlegplaatsen in de gemeentelijke haven, die in de zomer vaak voor meer dan 50% bezet is. Daarnaast leggen jaarlijks meer dan 200 cruise- en charterschepen aan bij de IJsselkade. De meeste groei voor het watertoerisme valt te behalen bij de recreatietoerist. Deze groep bestaat uit motorschepen en zeilschepen, maar de motortoerist is de grootste groep. Dit type watertoerist kiest niet specifiek voor een bepaalde stad, maar wil prettig varen en aangenaam verblijven. De keuze voor de verblijfplaats is voornamelijk gebaseerd op bereikbaarheid, en op de aanwezigheid van goede ligplaatsen en voorzieningen. Daarnaast speelt de aantrekkelijke stad een rol. Gouda concurreert daarin met andere watersteden in Zuid-Holland zoals Leiden, Dordrecht en Delft. Een tweede belangrijke categorie waar groei valt te verwachten is de chartervaart en de riviercruises. In Gouda zal die geconcentreerd zijn aan de kade langs de Hollandsche IJssel. Investerings in dit gebied zullen dit type recreatievaart bevorderen en economische voordelen opleveren.

In het Uitvoeringsprogramma Watertoerisme hebben de resultaten van het project Hollandse Waterstad en de ambities van het Cultureel en Havenkwartier een plek gekregen. Het Uitvoeringsprogramma beschrijft welke concrete acties worden uitgevoerd. Voor de marketing en promotie die onlosmakelijk bij toerisme hoort, zullen afspraken gemaakt worden met de VVV.

1

Zuid Hollands Bureau voor Toerisme, Watertoerisme in Gouda (Delft, 2005)
Bureau Rob Vrolijk, Bouwstenen voor de recreatievaart in Gouda (Breda, 2007)
Bureau Rob Vrolijk, Gouda aan de waterkant (Breda, 2007)
NOK, Waterbelevingsonderzoek (Gouda, 2008)

waarom de ontwikkeling van watertoerisme

Gouda heeft de mogelijkheden zich te ontwikkelen tot een aantrekkelijke stad voor watertoeristen die de concurrentie met de andere Hollandse watersteden goed aan kan. De bevordering van het watertoerisme dient de volgende doelen voor de Gouda:

- meer levendigheid op het water door meer bezoek
- bevorderen nieuw bezoek en herhalingsbezoek
- bevorderen veel en relatief korte bezoeken (maximaal 1 week)
- meer passanten beter faciliteren (en in mindere mate de vaste liggers)
- hierdoor meer bestedingen in de stad
- Gouda kan zich beter kan positioneren in de regio
- Gouda kan zich profileren ten opzichte van andere watersteden.

opbrengsten en investeringen

Hoewel exacte berekeningen voor Gouda ontbreken, geven onderstaande cijfers uit onderzoek van het Zuid Hollands Bureau voor Toerisme (2005) een indruk van wat watertoerisme kan opbrengen. Uit het onderzoek blijkt dat gemiddeld de volgende uitgaven worden gedaan.

toervaart

- motorschepen € 28,90 per persoon per dag
- zeilschip € 17,00 per persoon per dag

Gemiddeld is de bezetting van een boot 2,75 personen. Gouda heeft ongeveer 160 aanlegplaatsen in de gemeentelijke haven, welke zomers veelal voor meer dan 50% bezet is.

cruise- en chartervaart

- cruisevaart € 127,00 per persoon per dag (in grote steden)
- chartervaart € 26.50 per persoon per bezoek (gemiddeld 624 euro per schip)

Gouda ontvangt jaarlijks meer dan 200 cruise- en charterschepen aan de IJsselkade.

Watertoerisme kan dus extra inkomsten opleveren voor Gouda. Maar die komen niet uit de lucht vallen. Gouda moet wel initiatieven nemen om de potentiële opbrengsten te maximaliseren en investeren in voorzieningen voor watertoerisme. In die zin zijn investeringen in watertoerisme economische investeringen die grotendeels kunnen worden terugverdiend via de bestedingen van de passanten. Deels door de liggelden en deels door uitgaven in de stad aan activiteiten zoals winkelen, uit eten en het bezoeken van culturele bezienswaardigheden.

2. doelgroepen

Het definiëren van doelgroepen helpt om het aanbod beter af te stemmen op de potentiële bezoeker en het product vervolgens beter te kunnen verkopen. Het creëren van ligplaatsen voor charterboten in de binnenstad is bijvoorbeeld zinloos omdat deze doelgroep maar kort in Gouda verblijft en dus niet extra door een sluis wil gaan.

Het aanbod moet de doelgroep bereiken. De doelgroep moet op de juiste manier aangesproken worden en het juist aanbod krijgen. Hiervoor moet de juiste strategie gekozen worden.

Op basis van de verschillende onderzoeken zijn de volgende typen vaarders als doelgroepen te onderscheiden.

a. motorboot

De motorbootvaarder wil toeren en bouwt veel rustdagen met uitstapjes in. Het Groene Hart is bestemming nummer één en mooie oude steden met voldoende boodschap mogelijkheden zijn een pré. Het vaarseizoen is van april t/m september. De gemiddeld leeftijd van de motorvaarder is 51 jaar en hij heeft een modaal inkomen. De meeste zijn Nederlands- en Duitstalig.

Er worden 4 subdoelgroepen onderscheiden;

1. boot in eigen bezit op bezoek
2. huurboot op bezoek
3. boot in eigen bezit van Gouwenaar
4. historische motorboten

b. zeilboot

De gemiddelde zeiler is jonger dan 50 jaar en heeft een bovenmodaal inkomen. De zeilschepen zijn vooral in eigen bezit. Rondom Gouda zijn de zeilers met name op doorvaart op de Staande Mast route. Die route loopt langs Gouda en wordt in het algemeen in konvooi gevaren vanwege de openingstijden van bruggen en sluizen. Omdat onderbreken van de route over het algemeen niet aantrekkelijk is, komt deze groep vooral *langs* Gouda en niet *in* Gouda. Gouda is wel aantrekkelijk om 1 of 2 dagen af te wijken van de Staande Mastroute en daarna weer aan te sluiten.

c. cruisevaart

Onder riviercruisevaart worden meerdaagse rivier rondvaarten verstaan in grote schepen (tot 100meter) met groepen buitenlandse toeristen. In deze categorie vallen ook de zogenaamde “drijvende (zorg)hotels”. Gouda ligt langs één van de meest interessante routes en vormt daardoor een logische tussenstop voor de cruisevaart. Daarnaast is het ook niet in alle steden mogelijk om af te meren voor dergelijke schepen.

d. chartervaart

De chartervaart bestaat uit verbouwde voormalige bedrijfsvaartuigen waarop een beroepsbemanning met betalende passagiers vaart. Er komen vooral veel fiets- en vaarvakanties langs Gouda. Daarnaast is Gouda voor de chartervaart met historische bedrijfsvaartuigen met kleine groepen aantrekkelijk.

e. kleine recreatievaart; rondvaart naar Reeuwijkse Plassen, rondvaart door de binnenstad (Trekschuit), sloepen, kano's

Gouda is door zijn fijnmazige watersysteem aantrekkelijk en interessant voor de kleine recreatievaart. Deze categorie is onder te verdelen in:

- sloepen
- kano's
- rondvaart in de binnenstad (Trekschuit)
- rondvaart naar het buitengebied

f. beleving van het water vanaf de kant

Water in de stad is ook voor de “gewone” bezoeker van de stad interessant. Water en vooral levendigheid op het water geeft een positieve uitstraling aan de hele stad. Daarnaast is het thema water voor bezoekers met belangstelling voor cultuurhistorie interessant en biedt dat mogelijkheden voor de ontwikkeling van toeristische producten. Maar het water in de stad is vaak nog verborgen, ontoegankelijk en vuil. Gouda kan meer doen op dit gebied en daardoor een beter imago opbouwen als waterstad.

2.1 groeimogelijkheden

De meeste groei voor de watertoerisme in Gouda valt te verwachten in de volgende categorieën:

- a. *Motorboten*, met de focus op;
 - Middelgrote en kleine recreatievaart (vooral motorschepen tot 14 meter) in de regio.
 - Middelgrote en kleine recreatievaart vanuit het vaargebied van andere Hollandse watersteden.
- b. *Zeilschepen*, met de focus op;
 - Tijdelijke onderbreking van de Staande Mastroute.
- c. *Riviercruise*
- d. *Chartervaart*

De meeste groei valt te behalen bij de recreatietoerwaarder. Deze groep bestaat uit motorschepen en zeilschepen, maar de motortoerwaarder is de grootste groep. Dit type watertoerist kiest niet specifiek voor een bepaalde stad, maar wil prettig varen en aangenaam verblijven. De keuze voor de verblijfplaats is voornamelijk gebaseerd op bereikbaarheid, en op de aanwezigheid van goede ligplaatsen en voorzieningen. Daarnaast speelt de aantrekkelijke stad een rol. Gouda concurreert daarin met de andere watersteden in Zuid-Holland zoals Leiden, Dordrecht en Delft.

Een tweede belangrijke categorie waar groei valt te verwachten is de chartervaart en de riviercruises. In Gouda zal die geconcentreerd zijn aan de kade langs de Hollandsche IJssel. Investerings in dit gebied zullen dit type recreatievaart bevorderen en economische voordelen opleveren.

3. analyse van het huidige product

Het watertoeristisch product van Gouda is eigenlijk alles wat de bezoeker per boot tegenkomt en gebruikt tijdens het bezoek aan Gouda. Dit begint dus al bij binnenkomst in de stad, door de sluis en op zoek naar een ligplaats en al wandelend in de stad op zoek naar Goudse kaas. Alle aspecten die de watertoerist tegenkomt wegen mee in het oordeel over Gouda. In dit hoofdstuk volgt een samenvatting van de sterke/zwakte analyse van het watertoeristisch product. De analyse is gemaakt om een beeld te krijgen van de stand van zaken in Gouda.

3.1 sterke punten

Gouda is een aantrekkelijke stad om via het water te bezoeken. Gouda ligt langs de doorgaande route van de Hollandsche IJssel en de Gouwe. Ook is het mogelijk tot het centrum door te varen en hier is ook een aantal aantrekkelijke ligplaatsen. Gouda heeft een historisch centrum met veel winkels en horeca en is in die zin aantrekkelijk om te bezoeken. Daarnaast is het goed mogelijk vanuit Gouda met de fiets diverse uitstapjes te maken. Qua voorzieningen voor watersporters heeft Gouda een redelijke basis en is het niet duur hier voor een langere tijd te liggen.

Ook voor charter en cruisevaart is Gouda aantrekkelijk. Gouda heeft een goede ligging in de regio langs een aantrekkelijke route door het Groene Hart. Daarnaast ligt het historische centrum op loopafstand van de ligplaatsen en de uitstapjes (met de fiets) naar de regio zijn vanuit Gouda goed mogelijk.

Voor kleinere recreatievaart is het ook mogelijk verder het centrum in te varen, wat een unieke kijk geeft op het historische centrum van Gouda.

3.2 zwakke punten

De zwakke punten van Gouda hangen met name samen met het voorzieningenniveau voor watersporters in de stad. De voorzieningen zoals stroom en water zijn niet bij alle ligplaatsen voorhanden. Ook zijn een aantal voorzieningen niet toereikend zoals het sanitair (te klein en ver weg) en vuilwater inname (op één plek en beperkt qua capaciteit). Het aanleggen van voorzieningen is hapsnap gebeurd, waardoor het niet op de aanwezige of gewenste doelgroepen is afgestemd. Voor riviercruise en chartervaart is bijvoorbeeld wel een stroomaansluiting aanwezig, maar zelfs krachtstroom is voor geen van de cruiseschepen toereikend, dus nutteloos. Daarnaast zijn er ook investeringen nodig om aan toekomstige verplichtingen zoals een rioolaansluiting te voldoen. Ook zijn er organisatorische verbeteringen nodig zoals het beter aansluiten op regionale bedieningstijden, het slimmer verdelen van ligplaatsen (geen vaste liggers op plaatsen met voorzieningen voor passanten) en het beter schoonhouden van het water in de stad (er is nu veel drijfvuil).

3.3 conclusie

In de basis heeft Gouda heel veel te bieden voor toeristen die met de boot of schip naar Gouda komen. Gouda heeft een goede mix van historie, goede ligging, winkel mogelijkheden en sfeer te bieden waar watertoeristen veel van houden. Maar net zoals je voor "gewone" toeristen moet zorgen voor een goede infrastructuur, zoals parkeer voorzieningen en bewegwijzering, moet de infrastructuur voor watertoeristen ook op orde zijn.

4. uitvoeringsprogramma en lange termijn ambities

Gouda is een aantrekkelijke stad voor watertoerisme. In het Uitvoeringsprogramma Watertoerisme is onder andere op basis van onderzoeken van Hollandse Waterstad duidelijk geworden dat Gouda die positie niet als vanzelfsprekend moet ervaren. Wil Gouda haar positie behouden en verdere ontwikkelingen bevorderen dan is het noodzakelijk dat zij een aantal acties onderneemt.

In het Uitvoeringsprogramma Watertoerisme worden maatregelen en acties voorgesteld per doelgroep en zijn ook de betrokken partijen benoemd. Het zijn verschillende soorten activiteiten variërend van beleid en interne en externe samenwerking tot fysieke uitvoeringsprojecten. De samenhang zorgt voor het totaalbeeld van de mogelijkheden voor watertoerisme in de stad.

In onderstaande tabellen worden alle wenselijke activiteiten en acties in twee hoofdcategorieën onderverdeeld.

uitvoeringsprogramma

De eerste categorie geeft een beeld van de huidige stand van zaken en de mogelijkheden op korte termijn. Voor het grootste deel gaat hier om interne afstemming of beleidsvorming. Daarnaast zijn de fysieke uitvoeringsprojecten opgenomen die inmiddels uitgevoerd of gepland zijn en waar financiering geregeld is.

Categorie 1: acties korte termijn			
	Wat	Wie	Kosten
	Afstemming intern of met Cyclus		
1	Ligplaatsenkaart inclusief overzicht voorzieningen	Cyclus, BOR, Beleid	/
2	Drijfvuil opruimen	Cyclus	/
3	Wrakken opruimen en illegale liggers aanpakken	Cyclus, BWT	/
4	Herverdeling capaciteit brugbediening	Beleid, Cyclus, BOR	/
5	Verhoging haventarieven om te kunnen werken aan een kwalitatief goede haven, welke aantrekkelijk is voor passanten, om zo meer bezoek te genereren	BOR, Belastingen, Beleid	/
6	Bevorderen terrasmogelijkheden op/aan het water	Beleid, GBO	/
7	Integraal onderhoudsplan monumentale kunstwerken en kades	Beleid, POR, BOR	/
8	Controle op diepte zijn van de Hollandsche IJssel voor riviercruise	BOR, beleid	/
	Informatievoorziening		
9	Bewegwijzering op straat naar watergerelateerde activiteiten	Beleid, Cyclus	€ 7.500 voorbereidingskrediet (CHK)
10	Bebording op het water voor watertoerisme	Cyclus, BOR	/
	Voorzieningen IJsselkade		
11	<ol style="list-style-type: none"> aanmeerplaats (op/uitstappen) bij de Mallegatssluis maken om een recreatieve vaarverbinding te faciliteren tussen Rotterdam – Gouda - Oudewater bij de IJsselkade een drijvende steiger maken voor passanten (boodschappensteiger / tijdelijk afmeren) en chartervaart. voor chartervaart bij de lage kade (aan- en afmeren) voorzieningen realiseren (walstroomvoorzieningen kracht- stroom (3 kasten) en watertap grote hoeveelheden 	Beleid, BOR, POR	€ 164.000 voorbereidingskrediet Cultureel- en Havenkwartier (CHK) € 554.000 project Hollandsche IJssel

	Wat	Wie	Kosten
	Voorzieningen IJsselkade (vervolg)		
12	Walstroomvoorziening voor riviercruise op IJsselkade 400Volt/380 Ampère (1 kast)	Beleid, BOR, POR	ca. € 50.000; <ul style="list-style-type: none"> • € 20.000 uit milieuprogramma Gouda en subsidie Regionaal Actieprogramma Luchtkwaliteit (ISMH); • € 30.000 voorbereidingskrediet CHK
13	Vacuümriolering riviercruise en grote chartervaart (wettelijk verplicht 2010)	Beleid, BOR, POR	€ 18.000 milieuprogramma Gouda, ISV2 (werk 2009)
	Sanitair		
14	Hoogwaardig sanitair Koningshof inclusief pasjessysteem om toegankelijkheid tot voorzieningen te reguleren	Beleid, POR	€ 40.000 voorbereidingskrediet CHK
15	Verplaatsen tijdelijk sanitair	Beleid, Cyclus	/
	Kanovoorzieningen		
16	Kanoroute door de binnenstad + aanlegplaatsen		gerealiseerd voorbereidingskrediet CHK
17	Folder kanoroute	Beleid, VVV	/
18	Bevorderen kanoverhuur	Beleid, VVV	/
	Voorzieningen motorboten		
19	Vuilwaterinnamepunt in de het centrum vernieuwen (eventueel ook verplaatsen)	Beleid, Cyclus, BOR	waterplan
20	Haalbaarheidsonderzoek inname bilgewater voor recreatievaart	Beleid, BOR, POR	/

lange termijn ambities

In de tweede categorie staan de langere termijn wensen benoemd. Zij bestaan enerzijds uit activiteiten die aansluiten bij werkzaamheden van anderen (werk met werk maken) en anderzijds uit grootschalige zelfstandige projecten. De financiële dekking is niet of slechts ten dele geregeld.

Categorie 2: lange termijn ambities (werk met werk maken)	
1	Bij herontwikkelingsgebieden in de binnenstad waar een duidelijke relatie met water is, is het wenselijk om de mogelijkheid van aanlegplaatsen en sanitaire voorzieningen mee te nemen. Op deze manier wordt werk met werk gemaakt. Voorbeelden zijn de ontwikkelingen aan de Turfsingel, Kattensingel en Bolwerk.
2	Restauratie monumentale kunstwerken, kades en andere watergerelateerde monumenten. Ook hier geldt dat werk met werk te maken is. Vaak is bij deze monumenten sprake van groot onderhoud of achterstallig onderhoud. Met wat extra budget zijn dergelijke onderhoudsprojecten uit te breiden tot restauratie. Recent voorbeeld is de restauratie het Reeuwijks Verlaat.
3	Openen van de Havensluis. Eventuele realisatie kan pas na de aanleg van de Zuidelijke Randweg in verband de huidige hoeveelheid verkeer. De dijkverzwaring zal dusdanig uitgevoerd worden dat het de Havensluis niet onmogelijk maakt.
4	Doorsteek Vijverstraat naar Singel. Realisatie draagt bij aan waterkwaliteit en is daarom wellicht mogelijk in samenwerking met Rijnland.
5	Bruggen verhogen Spieringstraat en Zeugstraat. Veel bruggen zijn particulier eigendom. Verhogen als zich de gelegenheid voordoet. Bij gemeentelijke bruggen direct meenemen bij onderhoud.
6	Overdekte en beveiligde aanlegplaatsen sloepen kort verblijf. De sloepenvaart m.n. vanaf Reeuwijk heeft een enorme potentie. Een locatie waar de sloepen beveiligd kunnen liggen, verhoogt de aantrekkelijkheid van kort verblijf in de stad.

Voor actie 1 en 5 uit categorie 2 is totaal € 165.000,- vanuit het voorbereidingskrediet CHK gereserveerd om knelpunten in het kader van recreatievaart op te lossen, maar de uitvoering is gekoppeld aan de realisatie van andere projecten en/of initiatieven van particulieren.